

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи _____ (ПІБ)
« 11 » _____ 20 11 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнокультурні особливості регіону

для студентів

спеціальності	032 Історія та археологія
спеціалізації	країни Південної Європи (Італія, Іспанія, Португалія)
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	032.00.01 «Історія та археологія»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02156554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма: _____
« 04 29 / 19 »
_____ (Підпис) _____ (орієнтовно, повне ім'я)
« _____ » _____ 20 19 р.

Київ – 2019

Розробники: доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка Срібняк Ігор Володимирович

Викладачі: доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка Срібняк Ігор Володимирович

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

Протокол від ____. ____. 20__ р. № __
Завідувач кафедри _____ (І.В. Срібняк)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми _____)

____. ____ . 20__ р.
Гарант освітньої програми _____ (О.О. Салата)
(підпис)

Робочу програму перевірено

____. ____ . 20__ р.
Заступник директора/декана _____ (В.М. Завадський)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	28	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	28	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є поглиблене вивчення історії країн Південної Європи та формування у студентів творчого підходу в осмисленні історичного процесу.

Завдання:

Вправність мислення:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 2. Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби та вразливі місця, суперечності і неповноту аргументації.

ЗК 3. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення.

ЗК 4. Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.

Розвиненість рефлексії:

ЗК 5. Здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім.

ЗК 6. Критичність та самокритичність мислення.

ЗК 7. Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.

Інтелектуальна комунікація:

ЗК 8. Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.

ЗК 9. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.

ЗК 10. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.

ЗК 11. Навички роботи в групі, розподіл функцій в колективній роботі.

ЗК 12. Відкритість, здатність сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухачів ідей.

ЗК 13. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Мовно-текстологічна здатність:

ЗК 14. Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.

ЗК 15. Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.

ЗК 16. Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.

ЗК 17. Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя, читати фахову літературу іноземною, зокрема англійською мовою.

Особиста ціннісно-вольова налаштованість:

ЗК 18. Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів недоброчесності.

ЗК 19. Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків.

ЗК 20. Здатність працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.

ЗК 21. Здатність життєво й фахово реалізувати себе на основі ціннісно-світоглядних надбань людства (зокрема сприйняття людини не як засобу, а як цілі й цінності), що нерозривно поєднана з навичками критичного мислення, опануванням і обстоюванням громадянських чеснот і прав, соціальною відповідальністю, а також патріотичним піклуванням про продуктивний розвиток держави і суспільства.

ЗК 22. Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем.

ФК 1. Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.

ФК 2. Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.

ФК 3. Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.

ФК 4. Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.

ФК 5. Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.

ФК 6. Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.

ФК 7. Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних і археологічних джерел, зокрема, інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.

ФК 8. Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.

ФК 9. Усвідомлення особливостей розвитку людства у дописемний період його історії та володіння базовими принципами і навичками дослідження даного періоду на емпіричному й теоретичному рівнях.

ФК 10. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК 11. Вміння коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до певних критеріїв; представити результати наукових досліджень в друкованій формі, проводити їх презентацію.

ФК 12. Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

ФК 13. Здатність здійснювати відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів.

ФК 14. Знання правил археографічної, архівної та музейної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану.

3. Результати навчання за дисципліною

- ПРН 1. Знання найважливіших фактів, подій та процесів історичного минулого українського народу і людства загалом.
- ПРН 2. Знання основних тенденцій історичного розвитку в конкретні історичні періоди.
- ПРН 3. Знання наукової хронології, періодизації та характеристик основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.
- ПРН 4. Знання основних підходів до вивчення вітчизняної та світової історії, категоріальний апарат з історії та археології.
- ПРН 5. Знання основних принципів і методів історичного пізнання.
- ПРН 6. Знання основних типів і видів історичних джерел.
- ПРН 7. Знання необхідного фактичного матеріалу для конкретного історичного дослідження.
- ПРН 8. Детальні знання про певний історичний період або проблему.
- ПРН 9. Розуміння і здатність інтерпретувати основні завдання історичної та археологічної науки.
- ПРН 10. Уміння з'ясувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
- ПРН 11. Уміння класифікувати історичні джерела з метою реалізації конкретних науково-дослідницьких проектів.
- ПРН 12. Уміння інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо);
- ПРН 13. Уміння обґрунтовувати вибір методики опрацювання речових джерел і текстів.
- ПРН 14. Здатність виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі.
- ПРН 15. Здатність оцінювати основні тенденції та особливості історичного розвитку людства у певні історичні періоди.
- ПРН 16. Здатність аналізувати відмінності в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.
- ПРН 17. Здатність демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі.
- ПРН 18. Здатність організовувати практичне вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
- ПРН 19. Здатність планувати дослідницькі проекти з історії, археології, історіографії, джерелознавства, краєзнавства тощо.
- ПРН 20. Здатність застосовувати сучасні методики викладання історії

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль 1							
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Особливості етнокультурного розвитку іспанських земель під час вестготського та арабського панування	6	2					4
Тема 2. Реконкіста	4	2					2
Тема 3. Формування централізованої іспанської держави у XV ст.	4	2					2
Тема 4. Перетворення Іспанії у світову державу	4	2					2
Тема 5. Боротьба Іспанії за домінування в Європі (кінець XVI – початок XVII ст.)	6	2					4
Тема 6. Наростання кризових явищ в Іспанії (XVII ст.)	4	2					2
Тема 7. Іспанія у новому часі (XVIII-XIX ст.)	4	2					2
Тема 8. Суспільно-політичні та етнокультурні перетворення в Іспанії (1900-1939 рр.)	4	2					2
Тема 9. Особливості політичного та етнокультурного розвитку Іспанії (1940 р. – початок XXI ст.)	4	2					2
Тема 10. Особливості державно-політичного розвитку Іспанії (доба Середньовіччя)	6		2	2			2
Тема 11. Формування колоніальної системи Іспанії	6		2				2
Тема 12. Специфіка розвитку культури і мистецтва в Іспанії (доба Середньовіччя, нового і новітнього часу)	4		2				2
Тема 13. Політична трансформація Іспанії у XX ст.	2		2				
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 1	60	18	6	4			28
Разом за семестр	60	18	6	4			28
Усього годин	60	18	6	4			28

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Лекція 1. Особливості етнокультурного розвитку іспанських земель під час вестготського та арабського панування

1. Іспанські землі в післяримський час. Поява вестготів.
2. Виникнення перших ранньофеодальних вестготських королівств.
3. Проникнення берберів на Іберійський півострів.
4. Поземельні та соціальні відносини в Іспанії за часів арабського панування.
5. Об'єднання іспанських земель в межах єдиної арабської держави.

Лекція 2. Реконкіста

1. Початок Реконкісти. Кастильське королівство, Арагон і Каталонія та їх територіальні здобутки.
2. Хрестоносці у боротьбі з маврами.
3. Рушійні сили Реконкісти.
4. Соціальна стратифікація населення в Іспанії.

Лекція 3. Формування централізованої іспанської держави у XV ст.

1. Особливості економічного розвитку Іспанії за доби розвинутого Середньовіччя.
2. Становлення державного апарату іспанського абсолютизму.
3. Колоніальні придбання Іспанії. «Колумбова Америка».
4. Суспільно-політичні та економічні процеси в Іспанії у кінці XV ст.

Лекція 4. Перетворення Іспанії у світову державу

1. Політична боротьба в Іспанії.
2. Військово-політичне протистояння Іспанії на європейському театрі.
3. Правління Карла I Габсбурга.
4. Діяльність кортесів.
5. Національний рух комуньєрос. Антимонархічне повстання.

Лекція 5. Боротьба Іспанії за домінування в Європі (кінець XVI – початок XVII ст.)

1. Війни з османами та африканськими племенами.
2. Повстання морисків у Андалузії.
3. Іспансько-нідерландське протистояння.
4. Відокремлення Нідерландів та анексія Португалії.
5. «Англійський вектор» іспанської зовнішньої політики.

Лекція 6. Наростання кризових явищ в Іспанії (XVII ст.)

1. Особливості політичного та соціокультурного розвитку Іспанії.
2. Піддані іспанської корони у боротьбі з абсолютизмом правлячої династії.
3. Відокремлення Португалії. Заворушення в іспанських володіннях на півдні Італії.

4. Франко-іспанські взаємини. Боротьба Австрії та Франції за «іспанську спадщину».
5. Культура і мистецтво Іспанії.

Лекція 7. Іспанія у новому часі (XVIII-XIX ст.)

1. Політичний та військово-економічний занепад Іспанії.
2. Доба правління Карла III. «Освічений абсолютизм».
3. Втрата Іспанією гегемонії на морі.
4. Іспанська політика Наполеона I. Війна іспанського народу за свою незалежність.
5. Вплив іспанської армії на політичні процеси в країні. Іспанські революції у XIX ст.

Лекція 8. Суспільно-політичні та етнокультурні перетворення в Іспанії (1900-1939 рр.)

1. Особливості партійно-політичного життя Іспанії. Анархо-синдикалістський рух.
2. Розпад іспанської колоніальної системи.
3. Криза правлячої династії. Військовий переворот генерала Прімо де Рівери.
4. Посилення деструктивних процесів в іспанському суспільстві у 1930-х рр. Зіткнення тоталітарних ідеологій.
5. Національний рух і Народний фронт. Прихід до влади генерала Франко.

Лекція 9. Особливості політичного та етнокультурного розвитку Іспанії (1940 – початок XXI ст.)

1. Іспанія під час Другої світової війни.
2. Диктатура генерала Франко.
3. Лібералізація режиму. Підготовка до демократизації політичного життя в Іспанії.
4. Хуан Карлос – принц і король Іспанії. Відновлення монархічно-конституційного ладу в Іспанії.
5. Модерна Іспанія як частина європейського простору.

План практичної підготовки

Семінар 1

Особливості державно-політичного розвитку Іспанії (доба Середньовіччя)

1. Іспанські землі після римського панування.
2. Конкіста і Реконкіста.
3. Державотворчі процеси на іспанських землях.
4. Створення централізованого Іспанського королівства.

Семінар 2. Формування колоніальної системи Іспанії

1. Найголовніші територіальні придбання Іспанської корони.
2. Визначні іспанські завойовники на теренах Америки.
3. Колоніальна адміністрація на завойованих землях.
4. Особливості відносин між метрополією і колоніями.

Семінар 3

Специфіка розвитку культури і мистецтва в Іспанії (доба Середньовіччя, нового і новітнього часу)

1. Найдавніша та антична доба Іспанії крізь призму археологічних знахідок у ХІХ-ХХ ст.
2. Культурно-цивілізаційні здобутки іспанців за доби Середньовіччя та нового часу.
3. Специфіка культурного розвитку Іспанії у ХХ ст.
4. Архітектурні перлини Іспанії.

Семінар 4

Політична трансформація Іспанії у ХХ ст.

1. Фалангісти і комуністи в Іспанії. Інтернаціональні бригади в Іспанії доби громадянської війни .
2. Диктатура генерала Франко.
3. Перехід до парламентських форм функціонування іспанського політикуму.
4. Сьогодні та завтра іспанської монархії.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	9	9
Відвідування семінарських занять	1	4	4
Відвідування практичних занять	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	4	40
Робота на практичному занятті	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	12	60
Виконання модульної роботи	25	2	50
Разом		50	
Максимальна кількість балів: 175			
Розрахунок коефіцієнта: $100/175=0,571$			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Назва теми	Кількість годин	Бали	
			Змістовий модуль 1
Тема 1. Особливості етнокультурного розвитку іспанських земель під час вестготського та арабського панування	4	5	
Тема 2. Реконкіста	2	5	
Тема 3. Формування централізованої іспанської держави у XV ст.	2	5	
Тема 4. Перетворення Іспанії у світову державу	2	5	
Тема 5. Боротьба Іспанії за домінування в Європі (кінець XVI – початок XVII ст.)	4	5	
Тема 6. Наростання кризових явищ в Іспанії (XVII ст.)	2	5	
Тема 7. Іспанія у новому часі (XVIII-XIX ст.)	2	5	
Тема 8. Суспільно-політичні та етнокультурні перетворення в Іспанії (1900-1939 рр.)	2	5	
Тема 9. Особливості політичного та етнокультурного розвитку Іспанії (1940 – початок XXI ст.)	2	5	
Тема 10. Особливості державно-політичного розвитку Іспанії (доба Середньовіччя)	2	5	
Тема 11. Формування колоніальної системи Іспанії	2	5	
Тема 12. Специфіка розвитку культури і мистецтва в Іспанії (доба Середньовіччя, нового і новітнього часу)	2	5	
Разом за змістовим модулем 1		28	60
Разом		28	60

6.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання**

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії</i>
20 – 25	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 – 7	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.4. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання**

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: <ul style="list-style-type: none">- містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання;- демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень;- вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з

		<p>поставленого питання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	<p>Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	<p>Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	<p>Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципів аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.</p>

6.5.Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

		Змістовий модуль I			Модулі (назви, бали)
Модульний контроль 25 (бали)	С.Р (бали)	Практичні заняття (бали)	Семінарські заняття (теми, бали)	Лекції (теми, бали)	
Модульна контрольна робота – 25	60 балів	Етнокультурний розвиток Іспанії (10+1)		Особливості етнокультурного розвитку іспанських земель під час вестготського та арабського панування імперії (1)	
				Реконкіста (1)	
				Формування централізованої іспанської держави у XV ст. (1)	
				Перетворення Іспанії у світову державу (1)	
				Боротьба Іспанії за домінування в Європі (кінець XVI – початок XVII ст.) (1)	
				Наростання кризових явищ в Іспанії (XVII ст.) (1)	
				Іспанія у новому часі (XVIII-XIX ст.) (друга третина XIX ст. – 1918 р.) (1)	
				Суспільно-політичні та етнокультурні перетворення в Іспанії (1900-1939 рр.) (1)	
				Особливості політичного та етнокультурного розвитку Іспанії (1940 – початок XXI ст.) (1)	
				Формування колоніальної системи Іспанії (10+1)	
Політична трансформація Іспанії у XX ст. (10+1)					

8. Рекомендовані джерела

Основна

1. Всесвітня історія 1945-1997.-3.,1997 р – 252 с.
2. Газін В.П. Новітня історія країн Європи і Америки. 1918-1945. – Кам'янець-Подільський, 1994. – 312 с.
3. Газін В.П., Копилов Н.М. Новітня історія країн Європи і Америки 1945-1994. – Кам'янець-Подільський, 1995. – 244 с.
4. Крип'якевич. Всесвітня історія. – В 3-х кн. – К., 1995. – 256 с.
5. Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. – К., 1996. – 356 с.
6. Новейшая история Европы и Америки / Под ред. Александрова. – К., 1988. – 289 с.
7. Пивовар С. Серіщев Я. Стельмах С. Всесвітня історія XX ст. – К.,1995. – 278 с.
8. Серебрянська А.О. Географія та історія Іспанії. Посібник з країнознавства. – К., 1998. – 278 с.

Додаткова

- 1 Авилова А. В. Современная Испания. –М.: 1983.
- 2 Альтамира-и-Кревеа. История Испании. - М.:Иностр.л-ра,1991 г. – 299 с.
- 3 Бюлетень центру інформації та документів Ради Європи в Україні.-К.,1997 р.; К.,1998. – 289 с.
- 4 Гарсія Х. Испания XX в. - М.: Мысль ,1967 г. – 279 с.
- 5 Деборин А. М. Культура Испании. –М.:1940 г. – 264 с.
- 6 Євро-бюлетень: Інформаційний бюлетень представництва Європейської комісії в Україні.-К.,1998 р. – 98 с.
- 7 Испания 1918-1972 годов. Исторический очерк. –М.,1975 г. – 199 с.
- 8 Испания и Португалия /Под ред. Петрова Н.А./.- М.:1987 г. – 187 с.
- 9 История Древнего Востока /Под ред. Кузищина В. И./.-М.,1979 г. – 167 с.
- 10 История Древней Греции /Под ред. Авдиева В. И./.-М., 1972 г– 312 с.
- 11 История средних веков /Под ред. Колесниченко Н.Ф./.- М.:1980 г. – 322 с.
- 12 Корсунский А.Р. Готская Испания. – М.: МГУ, 1969 г. – 278 с.
- 13 Корсунский А.Р. История Испании IX-XII веков. – М.: Высшая школа.,1976 г. – 271 с.
- 14 Красиков А. А. Испания и мировая политика.-М.,1989 г. – 188 с.
- 15 Красиков А. А. Испанский репортаж. –М.:1983г. – 167 с.
- 16 Кудрявцев А.Е. Испания в средние века. - Л.:Соцгиз,1937 г. – 266 с.
- 17 Лагутина Е.И. Страны Пиренейского полуострова. –Л.:ЛГУ, 1977 г. – 345 с.
- 18 Леви-Провансаль Е. Арабская культура в Испании. –М.: Наука , 1975 г. – 312 с.
- 19 Майский И. М. Испания. –М.:1957 г. – 300 с.
- 20 Михеев В.С. Новые подходы в европейской политике Вашингтона // США. ЗПИ.-1993 г. -№2– 233 с.
- 21 Мишулин А. В. Античная Испания до установления римской провинциальной системы в 197г. до н. э. -М.: АН СССР, 1952 г. – 278 с.
- 22 НАТО. Довідник.-К.,1997 р. – 278 с.
- 23 Новая история /Под ред.Гарле Е. В./.-М.:1939 г. – 278 с.
- 24 Пряхин Д. Д. Внешняя политика Испании.- М.,1968 г. – 278 с.
- 25 Соколовський Б. Початок реального зближення // Політика і час.-1997 р.-№10.-С.23-56
- 26 Сорія Ж. Война и революция в Испании 1936-1939.В 2-х томах. –М.:Прогресс,1987 г. – 278 с.
- 27 Стахов Е. Испания в диалоге Восток-Запад // Международная жизнь.-1988 г.-№1.